

**Mia Søiberg
Trine Teglhus
Anni Pedersen**

EFFEKTIV

EFTERUDDANNELSE

- Til deltagere der vil lære nyt i praksis

Dansk Psykologisk Forlag

Mia Søiberg, Trine Tegllhus og Anni Pedersen

EFFEKTIV EFTERUDDANNELSE

- Til deltagere der vil lære nyt i praksis

© Mia Søiberg, Trine Tegllhus, Anni Pedersen og Dansk Psykologisk Forlag A/S

Forlagsredaktion: Inger Lomholdt Vange

Grafisk layout: Louise Perlmutter/Louises design

Tilrettelæggelse og sats: Lone Bjarkow/Louises design

Omslag: Rikke Cilja

Sat med Minion Pro og Eund

1. udgave, 1. oplag 2013

ISBN 978-87-7706-824-9

Tryk: Specialtrykkeriet Viborg A/S

Printed in Denmark 2013

Alle rettigheder forbeholdes. Kopiering fra denne bog må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen. Undtaget herfra er korte uddrag til brug i anmeldelser.

DANSK PSYKOLOGISK FORLAG • WWW.DPF.DK

Indholdsfortegnelse

INTRODUKTION	9
Forord	9
Præsentation	11
Et par ord om refleksion	14
Effektiv Efteruddannelse – en trebenet konstellation	16
Hvad er Effektiv Efteruddannelse?	18
FASE 1 „FØR“	21
Tema 1: Interesser og motivation	23
Tema 2: Din position som medarbejder	38
Hvad har du brug for fra din leder?	41
Tema 3: Statusmøder	43
Det uformelle møde	44
Tema 4: Praktiske overvejelser og behov	46
Kontakt og arbejdsopgaver	47
Tema 5: Læring	50
Uddannelsen og dens fokus	50
Hvordan du kan tale om og se læring?	52
Tema 6: Måling af effekt – implementering i praksis	54
Tema 7: Sparring og netværk	56

FASE 2 „UNDER“	59
Introduktion til fase 2	61
Tema 1: Interesser og motivation.	62
Hvad siger de andre?	66
Hvad med din leder?	68
Skal din leder med?	72
Tema 2: Din position som medarbejder	74
Ekspertbidrag om kollegainvolvering	82
Kig indad	87
Tema 3: Statusmøder – Hvordan går det?	88
Konteksten	90
Det uformelle møde	91
Tema 4: Praktiske overvejelser og behov	93
Kontakten og arbejdsopgaver	94
Tema 5: Læring.	96
Så hvad har du lært? Og hvad vil du gerne lære?	98
Bliver du udfordret fagligt?	101
Læringsspørgsmål	102
Hvordan taler I om læring?	104
Tema 6: Måling af effekt – implementering i praksis.	105
Arbejd med noget konkret	108
At „måle“ effekt	110
Ekspertbidrag om effekt og måling	113
Tema 7: Sparring og netværk	117
Netværk	119
Ekspertbidrag om sparring	120
Tema 8: En relevant opgave.	124
Eksamens	129

FASE 3 „EFTER“	131
Introduktion til fase 3	133
Tema 1: Interesser og motivation.	134
Hvad vil du gerne arbejde med?	135
Din rolle i jeres organisation	139
Krav	142
Hvad siger de andre?	144
Tema 2: Din position som medarbejder	147
Hvad med dine ambitioner?	149
Ekspertbidrag om brug af de nye kompetencer efter endt uddannelse	153
Tema 3: Statusmøder – Hvad så nu?	158
Tema 4: Praktiske overvejelser og behov	160
Mål	160
Ressourcer	162
Planlægning	162
Tema 5: Sparring og netværk	164
Netværk	167

Introduktion

Forord

Efteruddannelse handler om mennesker og menneskers udvikling, om læring og refleksion. Det handler også om at tage hjemmefra; om at forlade sin arbejdsplads og sit hjem og begive sig ud til steder og institutioner, hvor man pludselig befinder sig i andre kontekster, og overskriften hedder: Uddannelse og efteruddannelse.

Det er *din* efteruddannelse, dette handler om. Det er din læring; det er din refleksion, og når du har læst denne bog, så er du blandt andet blevet mindet om, at refleksion er et vigtigt tema i forbindelse med effektiv efteruddannelse. Læring og refleksion.

Oven for nævner jeg også ordet *uddannelse*, selvom det i denne bog primært handler om efteruddannelse. Jeg vil med tilføjelsen bare minde om, at meget i bogen også kan anvendes og gøre nytte i forbindelse med uddannelser, som vi ikke vil karakterisere som efteruddannelse, men bare som uddannelse.

Dette er en helt særlig anvendelsesbog, et arbejdsredskab, der skal hjælpe den person, der er i færd med at gennemføre et interessant efteruddannelsesforløb, og som ikke vil begå den fejl, som mange begår, nemlig at de ikke får så meget ud af forløbet, som de

kunne have fået – hvis bare ! Hvis bare de havde været mere bevidste om forløbet; hvis de meget mere aktivt havde brugt refleksion som en eksplicit og vigtig del af deres arbejdsmetode; hvis de havde brugt en bog som denne som et redskab, som et hjælpemiddel.

Aarhus, april 2013
Steen Hildebrandt
Professor, ph.d.
Aarhus Universitet

sion er at give dig mulighed for gennem refleksion og eftertanke at sætte spot på det ved uddannelsen, der er meningsfyldt for dig. Gennem en række lette og sjove øvelser bliver du i stand til at gøre dig nogle kvalificerede overvejelser og blive bevidst om, hvad du gør, hvordan og hvorfor, så du kan lære endnu mere og have lettere ved at se, hvilken forskel din viden kan gøre i praksis.

Men skal vi skabe en bog, der kan favne alt det, er vi nødt til at gentænke den klassiske forståelse af, hvad en bog er og kan. Gennem mange år har vi arbejdet professionelt med logbogen som form og skabelon for læring og refleksion, og derfor er det også logbogsformen, vi har valgt til denne bog. Ganske enkelt fordi det giver nogle helt andre muligheder for, hvad man kan med en bog. Vi vil særligt fremhæve to områder, hvor logbogen er særligt effektiv. Det, logbogen kan som form, er at:

- Øge din refleksionsevne. Modsat mange andre bøger fortæller logbogen dig ikke, hvad du skal tænke og mene. Tværtimod. Logbogen lægger op til eftertanke og refleksion og guider dig til indsigt og kloge tanker om, hvad du gør og hvorfor.
- Være langt mere interaktiv, end en bog normalt er. Det vil sige, at logbogen i virkeligheden er en avanceret notesbog eller dagbog, hvor *du* er i spil. Ideen er at give dig et sted, hvor du kan skrive, tegne, skrive og notere alt det, der betyder noget for dig. For det er det, der er hele pointen med bogen – at give dig et

sted, hvor du gennem øvelser og refleksion kan tænke store tanker og udvikle gode ideer – og samtidig skrive det hele ned.

Målet har altså været at kreere et værktøj, som kun er til dig. En personlig logbog fyldt med øvelser, teknikker og spørgsmål, der får dig til at tænke lidt ekstra over dig selv, din læring og den verden, du er en del af. Vi er helt overbevist om, at med de rigtige teknikker og refleksionsspørgsmål får du øje på mange flere af dine ressourcer og kompetencer, hvilket ikke bare vil intensivere din læring – det vil også gøre din hverdag og din uddannelse meget mere læringsintens. Målet er, at du bliver nysgerrig, får øje på dine nye kompetencer og lærer en masse om dig selv og om, hvad du er god til. Og at du selvfølgelig har det sjovt imens.

God fornøjelse!

Et par ord om refleksion

Som du kan forstå af ovenstående, er et af de bærende elementer i bogen refleksion. Det er din reflekteren, tænken efter og evne til at forholde dig nysgerrigt til, hvad du gør og hvordan, der er helt afgørende for, hvor meget du lærer.

Hvorfor er refleksion vigtig?

Refleksion er som øvelse en helt central del af læring. Det er ved at være nysgerrig og kritisk over for den måde, vi tænker og handler på, at vi bliver bedre og dygtigere beslutningstagere. Særligt i forandringsprocesser – som et uddannelsesforløb er – er refleksion et nøglebegreb. Her er det meningen, at du skal flytte dig eller „ændre adfærd“, hvis man skal kunne tale om, at uddannelsen skal have en effekt. At du således reflekterer over, hvad du lærer, oplever og gør både på uddannelsen og i din praksis, er det, der i høj grad er med til at sikre, at du får mest muligt ud af uddannelsen.

Bogen her kan hjælpe dig med det, hvis du vælger at bruge den som en strategisk makker gennem dit uddannelsesforløb. Det er de

færreste, der evner at sætte sig ned og reflektere alene på en god og givtig måde. Langt de fleste har brug for en makker, de kan spejle deres refleksioner og tanker i. Brug derfor bogens øvelser til at læne dig op ad, så du kan intensivere forløbet og din læring og blive klar over, hvordan dine nye kompetencer kan gøre en forskel i din praksis.

Hvad er refleksion?

Refleksion er at tænke over, hvad du gør, og hvordan du gør det. Det vil sige, at refleksion er det, der sker, når vi ser på det, vi har oplevet eller gør, og spørger os selv: „Og hvad mener jeg så om det?“

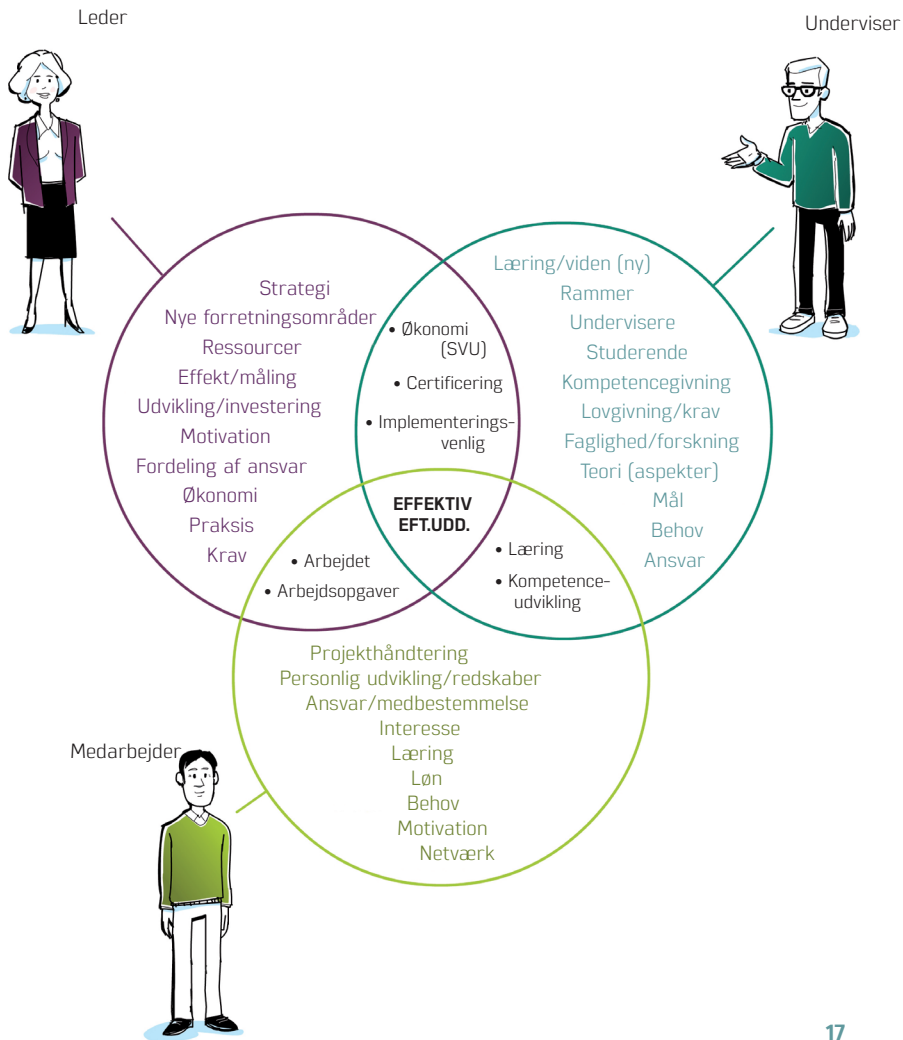
Når vi gør det, bevæger vi os fra at vide, *hvad* vi har gjort, til at vide noget om, *hvorfor* vi gjorde, som vi gjorde. Og måske endnu vigtigere, *hvad* vi måske også kunne have gjort. Ofte giver vi ikke refleksion mange tanker, og vi gør det helt automatisk. Det afgørende her er derfor, at vil du have mest muligt ud af et uddannelsesforløb, så er der mening i at gøre refleksionen til en *bevidst* handling. Med refleksionen bliver vores syn på handlinger og muligheder langt mere nuanceret og sammensat. Vi skaber dermed et bedre og bredere fundament for vores fremtidige beslutninger. Ideen er altså, at refleksion er læringsintensiverende, og vil du have så meget som muligt ud af din uddannelse, er det en god ide at begynde at bruge refleksion som et konkret værktøj, der gør dig til en bedre og dygtigere beslutningstager.

Effektiv Efteruddannelse – en trebenet konstellation

Inden vi begynder på øvelserne, vil vi gerne introducere dig for en model. Modellen er en interessemodel, og den illustrerer de tre aktører: dig, din leder eller jeres organisation samt uddannelsen. Hver har I nogle interesser i forhold til uddannelsen og forløbet, og I går derfor til uddannelsen og dens formål med noget særligt i baghovedet. Vores pointe er derfor at illustrere, hvad det er, der kan kendetegne det, I har med jer, og det, I fokuserer på. På den måde har du en langt bedre chance for at være forberedt, når du taler med din leder om uddannelsen og om det, du gerne vil have ud af forløbet.

Kort sagt kan modellen være med til at styrke jeres samarbejde. Den kan hjælpe dig til bedre at kunne få de ting igennem, der betyder noget og er vigtige for dig, fordi du samtidig forstår, hvad der kan være på spil for din leder og jeres organisation.

Interessemodellen

Hvad er Effektiv Efteruddannelse?

Effektiv Efteruddannelse er titlen på den bogserie, som denne bog er en del af. Målet med serien er at skabe en række bøger, der på forskellig vis og med forskellige blik ser på, hvad god efteruddannelse er og kan.

Når vi siger „effektiv“, mener vi således noget forskelligt fra bog til bog. I vores første bog, *Effektiv Efteruddannelse – til ledere* der skal sikre forankring i dagligdagen, der er målrettet lederen, der har medarbejdere på efteruddannelse, handler effekt om at se resultater på bundlinjen. I denne bog, der er målrettet dig, der *er* på efteruddannelse, er efteruddannelse effektiv, når den har betydet, at du har flyttet dig og er i stand til at handle anderledes. Har du udviklet dig personligt eller fagligt, og er du begyndt at gøre, tænke eller handle på en måde, du ikke har gjort før, så har du lært noget. Du har ændret dig, og er det sket, har uddannelsen været effektiv.

Sagen er bare, at det ikke er givet, det sker, uanset hvor meget efteruddannelse du tager. Og det er præcis derfor, vi har lavet denne serie: Så du og din leder har hver jeres sted at hente hjælp og inspiration til, hvordan I sikrer større forankring og mere læring.

Læsevejledning

Bogen er bygget op omkring de tre faser, som vi har erfaret, efteruddannelse er kendetegnet ved: en før-, en under- samt en efterfase.

Fase 1: „Før“

„Før“ betegner tiden, der ligger inden uddannelsesforløbets start. Det er her, du forbereder dig og forventningsafstemmer, både med dig selv og med din leder. Hvad er det, der interesserer og motiverer dig, hvordan arbejder du med det, og vil du have gavn af en sparingspartner?

Fase 2: „Under“

Anden fase handler om tiden, mens du er under uddannelse. Her skubber du på din egen udvikling og læring og sætter spot på, hvad der optager dig, og spørger „hvorfors“ .

Fase 3: „Efter“

I den tredje fase er fokus på implementering og din fremtidige rolle i jeres organisation. Det er her, du for alvor spørger, hvilke nye

kompetencer du har fået, hvordan du sætter dem i spil, og hvad det er, du gerne vil gøre anderledes i jeres organisation på langt sigt.

Faserne er alle temaopdelte for overskuelighedens skyld. Hvert tema repræsenterer et emne, hvorunder vi introducerer nogle teknikker og refleksionsøvelser, som det er tanken, du kan benytte dig af.

Hvem kan bruge bogen?

Der findes mange kurser, forløb og uddannelser i det danske uddannelsessystem. Du vil få mest ud af at bruge logbogen og dens øvelser, hvis du er på enten en diplom- eller masteruddannelse, det vil sige, hvis du er i gang med et længere uddannelsesforløb. Du kan dog sagtens få noget ud af øvelserne, hvis du for eksempel er på et fire-dages kursus i konflikthåndtering, men der, hvor udbyttet er størst, er ved et forløb af længere varighed, som eksempelvis en fuld diplomuddannelse.